

OPIS PRZYPADKU
CASE REPORT

Prześciowy ciężki przerost prawej komory serca o nieznannej etiologii u noworodka

Transient severe right ventricular hypertrophy of unknown aetiology in a neonate

Robert Sabiniewicz, Agnieszka Herrador Rey, Sebastian Ciemny

Katedra i Klinika Kardiologii Dziecięcej i Wad Wrodzonych Serca, Gdański Uniwersytet Medyczny, Gdańsk, Polska

STRESZCZENIE

Przerost prawej komory serca jest rzadką patologią u noworodków. Do znanych przyczyn przerostu mięśnia sercowego u płodu należą: kardiomiopatia przerostowa, wady wrodzone serca, cukrzyca ciążowa oraz przedwczesne zamknięcie przewodu tętniczego. W pracy przedstawiono przypadek noworodka z przejściowym znacznym przerostem prawej komory serca o nieustalonej przyczynie.

SŁOWA KLUCZOWE:

noworodek, przerost prawej komory, kardiomiopatia przerostowa.

ABSTRACT

Right ventricular hypertrophy is a rare pathology in newborns. Known aetiological factors of cardiac hypertrophy in neonates include hypertrophic cardiomyopathy, congenital heart disease, gestational diabetes, and premature closure of the ductus arteriosus. We present a clinical case of a term neonate diagnosed with a severe hypertrophy of the right ventricles with an undetermined cause, which disappeared within a five-week period.

KEY WORDS:

newborn, right ventricular hypertrophy, hypertrophic cardiomyopathy

OPIS PRZYPADKU

Noworodek płci męskiej został przekazany do kliniki kardiologii dziecięcej w 10. dobie życia z powodu desaturacji, szmeru nad sercem oraz poszerzenia sylwetki serca w badaniu radiologicznym.

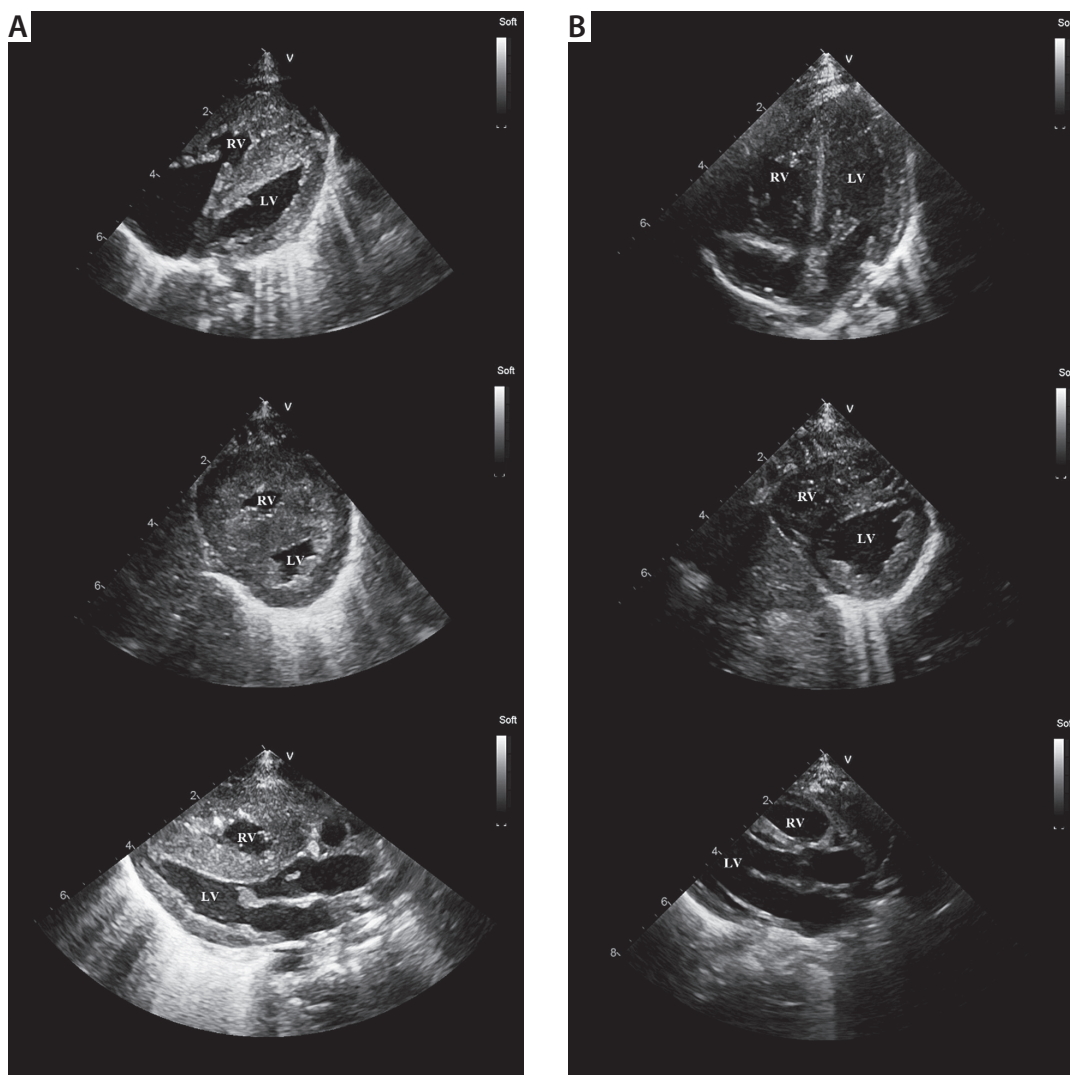
Dziecko pochodziło z pierwszej ciąży, urodzone w 42. tygodniu ciąży drogą cesarskiego cięcia z powodu trzykrotnej nieskutecznej indukcji porodu oraz owinięcia płodu pępowiną, z zielonych, gęstych wód płodowych.

Jego stan ogólny oceniono jako dobry (ocena w skali Apgar 8 i 9 punktów w 1. i 5. minucie życia); masa urodzeniowa wynosiła 3590 g. W wywiadzie stwierdzono niedoczynność tarczycy u matki leczoną lewotyroksyną (Euthyrox) (w okresie ciąży w stanie eutyreozы). Ciąża przebiegała bez powikłań.

Po narodzinach u noworodka obserwowano szare zabarwienie powłok skórnych i desaturację (78–84%). Akcja serca wynosiła 110–130 uderzeń/min, stwierdzono też szmer nad sercem. W RTG klatki piersiowej opisywano

ADRES DO KORESPONDENCJI:

Agnieszka Herrador Rey, Katedra i Klinika Kardiologii Dziecięcej i Wad Wrodzonych Serca, Gdański Uniwersytet Medyczny, ul. Dębinki 7, 80-211 Gdańsk, Polska, e-mail: aga.stanko@gmail.com

RV – prawa komora, LV – lewa komora

RYCINA 1. A) Obraz echokardiograficzny w momencie rozpoznania: ciężki przerost prawej komory serca (RVEDd 7 mm). **B)** Obraz w 5. tygodniu życia dziecka: widoczna całkowita normalizacja wymiarów prawej komory serca

znaczne poszerzenie sylwetki serca (wskaźnik sercowo-płucny – CTR: 0,75). W związku z podejrzeniem nieprawidłowości układu krążenia noworodek został przekazany do kliniki kardiologii dziecięcej w celu wykonania dalszej diagnostyki.

Przy przyjęciu noworodek znajdował się w stanie ogólnym dość dobrym, był wydolny krążeniowo i oddechowo, bez cech duszności, z saturacją 85–90%. W badaniu fizykalnym stwierdzono cichy szmer nad sercem (2 punkty w skali Levina), poza tym bez cech dysmorfii ani innych istotnych nieprawidłowości. W EKG zaobserwowano cechy przerostu prawej komory, obniżenie odcinka ST w V1, V2 o 1 mm oraz uniesienie odcinka ST w aVF, V5 o 1 mm. W badaniu echokardiograficznym uwidocznił się znaczny przerost prawej komory bez zwężeń śródkomorowych i umiarkowany przerost lewej komory (grubość przedniej ściany prawej komory w rozkurczu – RVAWd: 9 mm – *z-score* 11,6; wymiar końcoworozkurczowy prawej komory – RVEDd: 7 mm – *z-score* –0,7; grubość przegrody międzykomorowej w rozkurczu

– IVSd: 8 mm, *z-score* 6,55; wymiar końcoworozkurczowy lewej komory – LVPWd: 5 mm, *z-score* 2,55) oraz przeciek prawo-lewy przez otwór owalny. Ciśnienie w prawej komorze oszacowane z fali niedomykalności zastawki trójdzielnej wynosiło 38 mm Hg (ryc. 1A). W badaniach laboratoryjnych krwi stwierdzono podwyższone wartości BNP (613 pg/ml), bez innych nieprawidłowości. Wykonano badania echokardiograficzne u obojga rodziców, nie stwierdzając cech patologii. Wywiad rodzinny także nie ujawnił istotnych obciążeń.

Włączono propranolol w dawce dobowej 2,0 mg/kg m.c., który był dobrze tolerowany. W trakcie hospitalizacji obserwowano poprawę stanu ogólnego dziecka – noworodek, karmiony piersią, prawidłowo przybierał na wadze, badanie EKG metodą Holtera i kardiomonitoring nie wykazały zaburzeń rytmu serca. W przeprowadzonych badaniach w kierunku choroby Pompego oraz badaniach przesiewowych nie stwierdzono nieprawidłowości.

W 17. dobie życia noworodek został wypisany do domu w stanie ogólnym dobrym, wydolny krążeniowo

i oddechowo. Po 2 tygodniach od wypisu w kontrolnym badaniu echokardiograficznym uwidoczniło się prawidłowe wymiary i kurczliwość serca, nie stwierdzając cech przerostu mięśnia sercowego (ryc. 1B).

OMÓWIENIE

Przerost prawej komory serca u noworodka może wynikać zarówno z pierwotnego uszkodzenia serca w przebiegu kardiomiopatii przerostowej (HCM), jak i z wtórnych zmian adaptacyjnych, takich jak wady wrodzone serca, cukrzyca ciążowa u matki, przedwczesne zamknięcie przewodu tętniczego (DA) czy zamartwica płodu.

Kardiomiopatia przerostowa jest rzadką (0,3–0,5/100,000) pierwotną chorobą mięśnia sercowego o zróżnicowanej etiologii, charakteryzującą się przerostem lewej lub obu komór serca. Najczęściej HCM u dzieci jest wynikiem mutacji genów kodujących białka sarkomeru. Do innych przyczyn HCM należą wrodzone zaburzenia metabolizmu (m.in. glikogenozy), zespoły genetyczne (szczególnie zespół Noonan), zaburzenia mitochondrialne oraz choroby nerwowo-mięśniowe. Rozpoznanie HCM ustala się na podstawie obrazu echokardiograficznego i/lub rezonansu magnetycznego (MRI) serca oraz po wykluczeniu innych, wtórnych przyczyn przerostu mięśnia sercowego. Kardiomiopatia przerostowa rozpoznana w pierwszym roku życia ma ciężki przebieg i wiąże się z wysoką śmiertelnością w mechanizmie niewydolności serca [1, 2].

Do wad wrodzonych serca prowadzących do przerostu prawej komory należą przede wszystkim zwężenie zastawki pnia płucnego, tetralogia Fallota oraz wspólny pień tętniczy. Przejściowy przerost mięśnia sercowego występuje również u 20–40% noworodków urodzonych z cięż obciążonych cukrzycą [3]. W ostatnich latach coraz częściej w literaturze wymienia się przedwczesne zamknięcie DA jako przyczynę przerostu prawej komory serca. Do znanych czynników ryzyka przedwczesnego zamknięcia DA w ciąży należy przyjmowanie przez matkę inhibitorów syntezy prostaglandyn (niesteroidowe leki przeciwzapalne, glikokortykosteroidy) [4]. Istnieją również doniesienia o wpływie diety bogatej w polifenole (winogrona, jagody, orzechy, herbata, pomarańcze, czekolada) na przedwczesne zamknięcie DA [5].

Valliant i wsp. w 1997 r. opisali przypadki przejściowego przerostu prawej i lewej komory u trzech donoszonych noworodków urodzonych w stanie zamartwicy [6]. U wszystkich pacjentów obserwowano w EKG zmiany o charakterze niedokrwiennym, podwyższone wartości enzymów sercowych oraz charakterystyczną chronologię powstawania zmian przerostowych w badaniu echokardiograficznym – początkowo przerost przedniej ściany prawej komory, następnie przegrody międzykomorowej i ściany wolnej lewej komory. Za potencjalne przyczyny powyższych zmian adaptacyjnych uznano podwyższone ciśnienie w łożysku płucnym, przeciążenie objęściowe prawej komory oraz metaboliczne czynniki związane z

zwiększonym wyrzutem katecholamin i jonów wapnia w przebiegu niedotlenienia płodu.

W literaturze opisywano nieliczne przypadki ciężkiego przerostu prawej komory serca u noworodków o niewyjaśnionej etiologii. Tomar i wsp. podsumowali opisy 27 przypadków istotnego przerostu prawej komory serca u noworodków [7]. U znacznej większości przerost miał charakter przejściowy i ustępował w pierwszych tygodniach życia. W większości prac sugerowano przedwczesne zamknięcie DA jako możliwą przyczynę opisanych zmian. U czterech pacjentów nie stwierdzono znanego czynnika ryzyka przejściowego przerostu prawej komory.

PODSUMOWANIE

Istnieje wiele uznanych przyczyn przerostu mięśnia sercowego u noworodków, natomiast żadna z nich nie wyjaśnia w pełni zmian obserwowanych w opisanym przez nas przypadku. Na uwagę zasługuje znaczny stopień przerostu ściany prawej komory, a także bardzo szybki czas jego ustąpienia i normalizacji wymiarów ściany prawej komory. Przejściowy charakter przerostu, nieobciążony wywiad rodzinny oraz brak stwierdzonych obciążeń współistniejących zmniejszają prawdopodobieństwo rozpoznania HCM. Pacjent będzie pozostawał pod dalszą ambulatoryjną opieką kardiologiczną.

OŚWIADCZENIE

Autorzy deklarują brak konfliktu interesów.

PIŚMIENICTWO

1. Colan SD, Lipshultz SE, Lowe AM i wsp. Epidemiology and cause-specific outcome of hypertrophic cardiomyopathy in children: findings from the Pediatric Cardiomyopathy Registry. *Circulation* 2007; 115: 773-781.
2. Lipshultz SE, Orav EJ, Wilkinson JD i wsp. Risk stratification at diagnosis for children with hypertrophic cardiomyopathy: an analysis of data from the Pediatric Cardiomyopathy Registry. *Lancet* 2013; 382: 1889-1897.
3. Ullmo S, Vial Y, Di Bernardo S i wsp. Pathologic ventricular hypertrophy in the offspring of diabetic mothers: a retrospective study. *Eur Heart J* 2007; 28: 1319-1325.
4. Lopes LM, Carrilho MC, Francisco RPV i wsp. Fetal ductus arteriosus constriction and closure: analysis of the causes and perinatal outcome related to 45 consecutive cases. *J Matern Fetal Neonatal Med* 2016; 29: 638-645.
5. Zielinsky P, Piccoli AL, Manica JLL, Nicoloso LHS. New insights on fetal ductal constriction: role of maternal ingestion of polyphenol-rich foods. *Expert Rev Cardiovasc Ther* 2010; 8: 291-298.
6. Vaillant MC, Chantepie A, Casasoprana A i wsp. Transient hypertrophic cardiomyopathy in neonates after acute fetal distress. *Pediatr Cardiol* 1997; 18: 52-56.
7. Tomar M, Radhakrishnan S, Shrivastava S. Transient severe isolated right ventricular hypertrophy in neonates. *Cardiol Young* 2003; 13: 384-386.